

Lengyel–magyar jóban-rosszban két jó barát!

Konrad Sutarski: *Lengyelország történelme magyar vonatkozásokkal*

Fordította Sutarski Szabolcs és Virágh József

Budapest, 2018, Méry Ratio Kiadó

Ránézésre is szép, elegáns kötetet vehet kézbe az olvasó, amely érzés csak fokozódik a nyomtatású szolgáló finom papír lapozgatása révén. Az elsődleges külső benyomások után az olvasó meglepődése a belső tartalmat látva csak fokozódik. A szerzőt, Konrad Sutarskit nem kell bemutatni a magyar olvasóknak. A 84 éves író, költő 1965 óta él Budapesten, és megtanulva magyarul, megismerve Magyarország történelmét, számos műben foglalkozott a két nép egymásba fonódó ezeréves történelmével. Természetesen az igazán őszinte művei a rendszerváltás után keletkeztek, hiszen korábban nem írhatott Katynról vagy a lengyelek 1956-os magyar forradalom iránti szimpátiájáról. Csak röviden felsorolva ezek: *Lengyel nyár, magyar ősz* (Lengyel–magyar szolidaritás 1956–1990 között), 1997; *Megőrzésre átvéve*, 2009; *Az én Katynom*, 2010; *Közös fényeink*, 2014.

Önmagában is figyelemre méltó vállalkozás, ha valaki a saját országa történelmét egy másik országgal való kapcsolat feltüntetésével akarja megörökíteni. Márpedig a szerző ezt tette. Ki kell mondani, sikerrel. Ehhez kellett az a sajátos sorsközösség, amely a lengyel és magyar nép életét az elmúlt több mint ezer évben újra és újra összekapcsolta. Volt ebben jó is meg rossz is, közös családok, közös ellenségek, közös mártírok és közös hősök. Főként pedig az a tény, hogy az indulástól kezdve a két népet, a két államot összekötötte keresztény hite. Sutarski a bevezetőben így fogalmazza meg: „ez a két nemzet az évszázadok során lélekben közelebb

került egymáshoz, mint bármely más nemzetek – a világgal szemben tanúsított magatartásával, azzal a tudattal, hogy a becsületesség, segítségnyújtás a bajban még a politikán is felül tud emelkedni, saját önző szempontjai, érdekei fölél”. Majd hozzáteszi: „Emellett a két nemzet évszázadokon át a keresztény Nyugat-Európa védőbástyája volt, és jelenleg is az, bár Európa ezt soha nem értékelte.”

Így von összefüggést a szerző a 900-as években induló országtörténetben egészen napjainkig. Sutarski azt is megindokolja, hogy napjainkban, a XXI. század elején is elengedhetetlen, hogy az emberek, a nemzet tudja, ismerje a saját történetét és annak alakulását az európai kontextusban. Szintén a bevezetőben a XX. század kiváló államférfijának, Józef Piłsudskinak a mondásával igazolja ezt: „Aki nem becsüli és nem értékeli saját múltját, az nem képes tisztelettel viseltetni a jelenvalóság iránt, sem pedig jogot formálni a jövőre.”

Hozzáteszi, nem véletlen, hogy a totalitárius rendszerek, a náciizmus és a kommunizmus, most pedig a globalizmus próbálta és próbálja a nemzeteket, a hagyományokat, a saját keresztény kultúrájukat megsemmisíteni, letagadni, és helyette valami zagyva kultúrapótlékot népszerűsíteni. Ily módon ez a kötet nem egyszerűen egy kitűnően megírt történelemkönyv, hanem két európai nemzet több mint egy évezredes összefonódó sorsának ismertetése, harca a keresztény hittel felvértezve a megmaradásért.

Érdekes aktualitást ad a műnek, hogy ebben az évben ünnepli mindkét nép a saját, önálló nemzeti létének visszaszerzését. 1918-ban lett ismét önálló állam ez az 1795 óta három ország között felvagdalt Lengyelország és a 400 év Habsburg-fennhatóság után függetlenné lett Magyarország. A leigázottság, az idegen nyelvet ráerőltetni akaró rendszerek elleni küzdelem szintén elősegítette a közös sors érzését. Sutarski könyve nagyszerű példákat hoz arra is, amikor a fennálló hatalmi struktúra ellenére a spontán népi akarat, segítségnyújtás érvényesült (1956, 1981).

A szerző nyolc fejezetben tekinti át a lengyel történelmet. A kezdetektől a XVIII. századig három fejezet található, bennük talán a leginkább ismert közös vonásokkal. Hiszen az Anjouk, a Jagellók és Báthory István neve, lengyel vonatkozásaik eléggé közismertek. De az már talán kevésbé, hogy István király elől a Vazul fiak Lengyelországba menekültek, és Szent László király ott született. Az már alig ismeretes itthon, hogy IV. Béla két lányát, Árpád-házi (Boldog) Kingát és Árpád-házi (Boldog) Jolántát lengyel fejedelemhez adta feleségül, akiket a lengyelek a mai napig nagy tisztelettel őriznek emlékeikben. Azt is csak a történészek tudják, hogy a XVI. századi lengyel aranykor nagy uralkodója, (Öreg) Zsigmond (1506–1548) fiatal korában bátyja, Jagelló Ulászló magyar király udvarában három évig élt nálunk, majd 1512-ben Szapolyai János hűgát, Borbálát vette feleségül, aki sajnos néhány év múlva meghalt.

Külön fejezetet szentel a hármasszállítás csaknem másfél évszázadának (1772–1918), majd az ötödik fejezet a viszszerenyert független lengyel állam küzdelmeit tekinti át. Ismét olyan adalékok találunk, amely a magyar közvélemény előtt ismeretlen, hiszen az 1945 utáni kommunista rendszer erről a legteljesebb mértékben hallgatott. Az 1918-ban függetlenné vált lengyel államot a Lenin vezette Szovjet-Oroszország 1920-ban megtámadta, és megpróbálta ismét az országá részévé ten-

ni. Az élet-halál harcát vívó, fiatal Lengyelország sehonnán sem kapott segítséget, és a végveszélyben egyedül a területe java részét elvesztő, a háborúban vesztes Magyarország volt az, amely vagonszámra küldte a fegyvereket és főleg a rengeteg lőszert, megmentve a hazájukat védő lengyeleket.

A két újabb fejezet a II. világháború és a szocialista korszak szintén bővelkedik a közös (szomorú) emlékekben. A német-szovjet hadsereg áldozatai, lengyelek százezer számra leltek menedéket magyar földön 1939-ben. 1956-ban a lengyelek adtak önként vért, és küldték Budapestre a forradalom sebesültjei számára. A 80-as években a megalakult a Szolidaritás-mozgalom a magyarok őszinte elismerését és irigységét vívta ki. Az 1990-es rendszerváltozás a lengyeleknek is meghozta a várva várt függetlenséget. A fejlődés megindulása ott sem volt könnyű. De a két ország közti kapcsolat nem szűnt meg, hanem még erősödött. Hozzájárult ehhez a történész végzettségű Antall József magyar miniszterelnök (akinek az apja 1939–40-ben a lengyel menekültek egyik legfőbb segítője volt), aki 1991-ben javasolta és a lengyelek, csehek támogatásával életre hívta a visegrádi hármak (1993-tól négyek) szövetségét. Ez napjainkra még szorosabb egységet jelent, ahol főleg a lengyel-magyar fél együtt lép fel az Európai Unió egységesítő törekvéseivel szemben. Hitet tesznek az önálló nemzetállamokból álló Keresztény Európa mellett. Ez a két ország következetesen kitart az Európai Unió alapítóinak, Konrad Adenauer és Robert Schuman alapelve mellett, amely a keresztény államok szociális és gondoskodó modelljére épült. Mindkét állam elutasítja a központilag irányított globális, neoliberális rendet. Hasonlóképpen mindkét nép ragaszkodik a társadalom alapegységeként a családhoz, amely férfi-nő kapcsolataként jön létre. Végül közös a két nemzet határozott föllépése az elmúlt évek új veszélyei, az Európára szervezeten zúdított, az európaiktól teljesen eltérő vallású

és kultúrájú migránsok befogadása ellen. Ez utóbbi összefoglalóról a szerző maga is megjegyzi, hogy bizonyos mértékig túllépi egy történelmi mű kereteit, de – mondja – útmutató lehet a jövő felé vezető út kialakításában.

Konrad Sutarski nagyszerű feladatot valósított meg ezzel a kötettel. Mi, magyarok hálásak lehetünk, hogy helyettünk is elvégezte ezt a számvetést. Tanulságos az észnek, vigasztaló-lelkestő a léleknek. Az

olvasást, a megértést kiváló térképek segítik, a történelem jeles személyeit pedig nagyszerű képek, portrék jelenítik meg. Ha a bevezetőben az igényes külsőségeket, nagyszerű nyomdatechnikai kivitelezést dicsértük, most elmondhatjuk, rendkívül értékes, súlyos mondanivalójú művet vehetünk kezünkbe, és ezt mindenkinek ajánljuk. A szerzőnek pedig a magyar közönség nevében mondhatjuk: köszönjük!

Zombori István

Kovács Margit: Feszület (égetett cserép, 43x28 cm, évszám nélkül)

ZOMBORI ISTVÁN (1949) történész, főiskolai tanár, a szegedi Móra Ferenc Múzeum volt igazgatója.